

Poliisijohtaja Hannele Taavila
11.10.2021

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Asia: O 31

Sopimusluonnos Suomen ja Ruotsin välillä raja-alueen poliisiyhteistyöstä

Eduskunnan hallintovaliokunnan kuulemisessa 6.10. Suomen Poliisijärjestöjen Liitto (SPJL) toi esille, että sopimusluonnokseen liittyen seuraavista kysymyksistä on vielä epäselvyyttä: lainsäädäntö, kieli, toimintatavat, varusteet, johtovastuu, oikeusturva ja vakuutuskysymykset. Hallintovaliokunta on pyytännyt sisäministeriöltä lisäselvitystä asiassa.

Tässä muistiossa sisäministeriö selvittää edellä mainittuja asioita.

1. Lainsäädäntö

Sopimusluonnoksen mukaan Suomen alueella tapahtuvaan toimintaan sovelletaan Suomen lakia ja Ruotsin alueella tapahtuvaan toimintaan Ruotsin lakia. Kuitenkin toimivaltuuksien osalta Suomen poliisilla on korkeintaan sellaiset toimivaltuudet, mitä Suomen laki mahdollistaa ja Ruotsin poliisilla sellaiset, mitkä Ruotsin laki mahdollistaa.

Samoja periaatteita noudatetaan jo nyt kansainvälisessä yhteistyössä, kuten Schengenin sopimuksen mukaisessa toiminnassa. Schengenin sopimus mahdollistaa mm. takaa-ajon toisen maan rajan yli. Poliisihallitukselta saadun tiedon mukaan Schengen takaa-ajoissa yhteys toisen maan viranomaiseen otetaan virven Schengen-puheryhmissä. Ruotsin poliisilla on käytössään Suomen virve-radioita. Mikäli radion kautta ei saada yhteyttä Ruotsin viranomaiseen, soitetaan Ruotsin

paikalliseen hätäkeskukseen. Tällöin Ruotsin viranomaiset saapuvat paikalle ja ottavat tehtävän hoitaakseen. Tämä toimintatapa on ollut jo pitkään käytössä ja on osoittautunut toimivaksi.

Toisen maan lainsäädännön opettaminen on asia, mikä tulee huomioida koulutuksessa. Sopimusluonnoksen mukaan osapuolet toimivat yhteistyössä sovittaakseen yhteen ja järjestääkseen yhteistä koulutusta mahdollisuuksien mukaan. Osapuolet tukevat toisiaan saattamaan käyttöön asianmukaista koulutusaineistoa, joka käsittelee sopimuksen kannalta olennaista kansallista lainsäädäntöä.

Poliisihallituksen tehtävänä on suunnitella, johtaa, kehittää ja valvoa poliisitoimintaa ja sen tukitoimintoja. Poliisihallituksen tulee huolehtia, että yhteistyöhön osallistuvilla suomalaisilla poliiseilla on riittävä osaaminen Ruotsin lainsäädännöstä ennen sopimuksen voimaantuloa ja yhteistyön aloittamista.

2. Kielikysymys ja varusteet

Sopimusluonnoksen mukaan kummankin osapuolen vastuulla on varmistaa omien toimivaltaisten virkamiestensä osalta, että yhteistyöhön osallistuvilla virkamiehillä on tehtävään tarvittavat taidot, tiedot ja varusteet.

SPJL:n mukaan Suomen ja Ruotsin poliisin käyttämät aseet ja varusteet eroavat toisistaan.

Sopimusluonnoksen mukaan poliisit voivat pitää hallussaan sellaisia aseita, ammuksia ja muita varusteita, joiden hallussapito sallitaan heille lähettävän osapuolen kansallisen lainsäädännön perusteella.

Isäntäosapuoli voi kieltää lähettävän osapuolen virkamiehiä pitämästä hallussaan isäntäosapuolen alueella tiettyjä aseita, ammuksia ja muita varusteita.

Poliisilla on kansalliseen lainsäädäntöönsä perustuvien toimivaltuuksiensa rajoissa sama oikeus käyttää aseita, ammuksia ja muita varusteita kuin isäntäosapuolen virkamiehillä.

Poliisihallituksen tulee huolehtia, että yhteistyöhön osallistuvilla suomalaisilla poliiseilla on riittävä kielitaito ja muu osaaminen ml. mahdolliset erot varustuksessa ennen sopimuksen voimaantuloa ja yhteistyön aloittamista.

Koulutusta on jo toteutettu ja vuosien 2014–2016 aikana toteutettiin unionin rahoituksella koulutus 150:lle Suomen ja Ruotsin poliisille, ja se koski pohjoisrajan ylittäviä yhteisiä operaatioita. Koulutus oli kattava ja sen yhteydessä käytiin läpi hyvin konkreettisia asioita, kuten kielikysymykset ja maiden poliisien välinen viestintä.

3. Toimintatavat

Sopimusluonnoksen mukaan keskusviranomaisena toimii Suomessa Poliisihallitus ja Ruotsissa Polismyndigheten. Keskusviranomaiset nimeävät paikalliset yhteyspisteet 3 ja 4 artiklassa määriteltyjä kiireellisiä toimenpiteitä varten. Keskusviranomaiset antavat toisilleen tiedot paikallisista yhteyspisteistä.

Ennen sopimuksen voimaantuloa ja yhteistyön aloittamista viranomaisten tulee sopia tarkemmin toimintatavoista eli miten käytännössä toimitaan missäkin sopimuksessa tarkoitetuissa tilanteissa. Suomessa Poliisihallitus voi esimerkiksi laatia määräyksen tästä samalla tavalla kuin se on tehnyt vuonna 2015 Prüm-yhteistyöstä. Voimassa oleva määräys sisältää yksityiskohtaiset ohjeet siitä, miten Suomessa toteutetaan yhteiset operaatiot.

Määräyksiä ja ohjeita on liian aikaista tehdä vielä tässä vaiheessa, kun sopimusta ei ole edes allekirjoitettu.

4. Johtovastuu

Sopimusluonnoksen mukaan toimivaltaisten virkamiesten, jotka toimivat toisen osapuolen alueella sopimuksen perusteella, on toimittava isäntäosapuolen lainsäädäntöä noudattaen ja kansalliseen lainsäädäntöönsä perustuvien toimivaltuuksiensa rajoissa. Heidän on noudatettava isäntäosapuolen paikallisen yhteyspisteen tai kulloisellakin paikalla johtovastuussa olevien poliisivirkamiesten ohjeita, jos tällaisia ohjeita on käytettävissä. Isäntäosapuoli on vastuussa virkamiesten toimista.

Kuten jo edellä todettiin, toimivaltaisilla virkamiehillä on kansalliseen lainsäädäntöönsä perustuvien toimivaltuuksiensa rajoissa sama oikeus voimankäyttöön kuin isäntäosapuolen virkamiehillä.

Näiden rajojen puitteissa Poliisihallitus voi tarvittaessa laatia määräyksen, jossa kysymyksiä tarkemmin selvitetään. Tällaista määräystä on liian aikaista laatia vielä, kun sopimusta ei ole allekirjoitettu.

5. Oikeusturva ja vakuutusky symykset

Sopimusluonnoksen mukaan toisen sopimuspuolen alueella toimivaa toimivaltaista virkamiestä kohdellaan niin hänen siellä tekemiensä kuin häneen siellä kohdistuneidenkin rikosten osalta samalla tavoin kuin sen valtion virkamiehiä, kuitenkin samalla muut sopimuspuolia sitovat sopimukset huomioon ottaen.

Suomessa tehtyyn rikokseen sovelletaan rikoslain 1 luvun 1 §:n 1 momentin mukaan Suomen lakia. Tämä koskee myös ulkomaalaisen Suomessa tekemäksi epäiltyjä rikoksia. Suomen rikoslainsäädännössä ei ole säännöksiä, jotka estäisivät suomalaisen virkamiehen Ruotsissa tekemäksi epäillyn rikoksen käsittelemisen viimeksi mainitun valtion rikoslainsäädännön mukaisesti niin hänen ollessaan rikoksesta epäilty kuin rikoksen kohdekin.

Vuonna 2017 voimaan tulleiden poliisilain muutosten mukaan kansainväliseen yhteistyöhön osallistuvien henkilöiden virkavelvollisuuksiin ja oikeuksiin sekä virkamiesasemaan kuuluviin etuihin sovelletaan voimassa olevaa virkasuhdelainsäädäntöä. Sovellettavaksi tulisivat esimerkiksi vahingonkorvauslain (412/1974) säännökset virkamiehen korvausvastuusta ja valtion korvausvastuusta virkamiehen aiheuttaman vahingon johdosta sekä eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (269/1974) säännökset virkamiehen oikeudesta avustajaan ja oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Poliisimiehen oikeudellista asemaa koskeva sääntely on poliisilain 9 luvun 9 g §:ssä.

Tapaturmat ja palvelussairaudet korvataan poliisilain 9 luvun 9 g §:n 2 momentin nojalla tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävissä annetun lain (1522/2016) mukaisesti. Sopimusta voimaansaatettaessa on varmistettava, että myös tässä sopimuksessa tarkoitettu yhteistyö tulee mainitun lain soveltamisalaan.

Kansainvälisen sopimuksen valmistelu

Poliisiyhteistyösopimuksesta ovat neuvotelleet Suomen sisäministeriö ja Ruotsin oikeusministeriö. Aloite neuvottelujen aloittamisesta tuli vuosia sitten Suomelta. Ministeriöt voivat valtioneuvoston ohjesäännön mukaisen toimivaltansa puitteissa tehdä aloitteen sopimusneuvottelujen aloittamisesta. Poliisiyhteistyösopimus kuuluu vain sisäministeriön toimivaltaan.

Koska sopimus koskee vain sisäministeriön toimialaa, sisäministeriö asetti valtuuskunnan. Valtuuskuntaan kuului edustajia sisäministeriön poliisiosastolta ja kansainvälisten asioiden yksiköstä sekä Poliisihallituksesta ja Lapin poliisilaitokselta.

Kun neuvottelut oli saatu lähes päätökseen, eduskuntaan informointiin sopimuksesta perustuslain 47 §:n nojalla.

Päätös poliisiyhteistyösopimuksen allekirjoitusvaltuuksien myöntämisestä sisäministerille tehdään valtioneuvoston yleisistunnossa.

Valtioneuvoston ohjesäännön (VNOS) 3 §:n 9 kohdan mukaan valtioneuvoston yleisistunto käsittelee ja ratkaisee mainitussa lainkohdassa mainitut EU:ssa päätettäviin asioihin sekä niihin sisällöltään ja vaikutuksiltaan rinnastettaviin asioihin liittyvät toimenpiteet, jos ne edellyttävät valtioneuvoston päätöstä. Valtioneuvosto tekee päätöksen VNOS 3 §:n 9 kohdassa tarkoitettujen ”Euroopan unionissa päätettävien asioiden” voimaansaattamisesta ja täytäntöönpanosta silloin, kun ne vaativat valtioneuvostolta toimenpiteitä. Sopimukseen liittyviä toimenpiteitä ovat muun ohella allekirjoitusvaltuuksien myöntäminen.

VNOS 3 §:n 9 kohtaa on vakiintuneesti tulkittu siten, että kohdassa tarkoitettuun Euroopan unionissa päätettävään asiaan rinnastetaan sellaiset valtiosopimukset, jonka tekeminen sallitaan EU-säädöksessä, kuten neuvoston päätöksessä. Tällöin jäsenvaltiot oikeutetaan tekemään sopimukset myös unionin toimivaltaan kuuluvien osien. Poliisiyhteistyösopimuksessa on kyse tällaisesta sopimuksesta.

Poliisiyhteistyösopimus on tarkoitus allekirjoittaa 19.10. Sen jälkeen valmistellaan hallituksen esitys, jolla sopimus saatetaan voimaan. Hallituksen esityksellä pyydetään myös eduskunnan suostumusta sopimukseen. Lisäksi kansallinen lainsäädäntö on saatettava asialliselta sisällöltään sopusointuun sopimuksen kanssa.

Poliisiyhteistyösopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun on vastaanotettu jälkimmäinen osapuolten keskenään diplomaattiteitse vaihtamista ilmoituksista, joilla

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

ilmoitetaan, että tämän sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansalliset oikeudelliset vaatimukset on täytetty.